

**Krijgen Slachtoffers van Date Rape na Online of Fysiek Contact met de Dader Minder
Erkenning dan het 'Ideale Slachtoffer' van Verkrachting?**

Karla Klasina Grietje Ruizendaal

Studentnummer: s4012461

Afdeling Psychologie, Rijksuniversiteit Groningen

PSB3A-BT15: Bachelor These

Supervisor: Dr. C. Gerlsma

Tweede beoordelaar: Dr. P. Cavalini

In samenwerking met: B. Datema, H. Heidstra, S.J. Holweg, T. van den Dungen en H.K. Klis.

28 Februari 2023

ERKENNING VOOR SLACHTOFFERS VAN SEKSUEEL MISBRUIK

2

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

**Do Victims of Date Rape Receive Less Recognition than the 'Ideal Victim' of Rape after
get Acquainted with the Perpetrator?**

Abstract

Victims of sexual abuse do not always receive the recognition and support they need. Due to the lack of recognition given, secondary victimization can occur. This study examines whether victims of sexual abuse receive less recognition than the 'ideal victim' after physically or online get acquainted with the perpetrator. The 'ideal victim' is the victim most likely to receive the complete and legitimate status of a victim. An online questionnaire was administered among Dutch respondents (N = 93) in which respondents were randomly divided into vignettes. The vignette described a fictional sex offense in which the victim - offender relationship was manipulated. The results showed, in line with the expectations, that victims of sexual abuse received significantly less recognition than the "ideal victim" after becoming physically acquainted with the perpetrator. People who have a stronger belief in rape myths seem to give less recognition to victims, this is significant. The results should be interpreted with caution because of a small sample group. It is important to gain knowledge about biases and factors that influence recognition for victims of sexual abuse. Awareness can reduce secondary victimization. Implications and recommendations for follow-up research are discussed.

Keywords: recognition, victim, sexual abuse, secondary victimization, Rape Myths, Just World beliefs, date rape

Samenvatting

Slachtoffers van seksueel misbruik krijgen niet altijd de erkenning en steun die zij nodig hebben. Door het gebrek aan gegeven erkenning kan secundaire victimisatie, herhaald slachtofferschap, optreden. In dit onderzoek wordt onderzocht of slachtoffers van seksueel misbruik na fysiek of online kennis gemaakt te hebben met de dader minder erkenning krijgen dan het 'ideale slachtoffer'. Het 'ideale slachtoffer' is het slachtoffer dat het meest waarschijnlijk de complete en legitieme status van een slachtoffer krijgt. Onder Nederlandse respondenten ($N = 93$) is een online vragenlijst afgenomen waarbij de respondenten random zijn verdeeld over vignetten. In het vignet werd een fictieel zedendelict beschreven waarbij de slachtoffer - dader relatie gemanipuleerd werd. Uit de resultaten bleek, in lijn met de verwachting, dat slachtoffers van seksueel misbruik na fysiek kennis gemaakt te hebben met de dader significant minder erkenning ontvingen dan het 'ideale slachtoffer'. Mensen die een sterker geloof hebben in rape myths lijken minder erkenning te geven aan slachtoffers, dit verband is significant. De resultaten moeten met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, vanwege een kleine onderzoeksgroep. Het is belangrijk kennis te vergaren over vooroordelen en factoren die invloed hebben op erkenning voor slachtoffers van seksueel misbruik. Bewustwording kan zorgen voor verminderde secundaire victimisatie. Implicaties en aanbevelingen voor vervolgonderzoek worden besproken.

Trefwoorden: erkenning, slachtoffer, seksueel misbruik, secundaire victimisatie, verkrachtingsmythes, *Just World Beliefs*, date rape

Krijgen slachtoffers van date rape na online of fysiek contact met de dader minder erkenning dan het ‘ideale slachtoffer’ van verkrachting?

Verwacht wordt dat in 2022 ongeveer 0,4% van de Nederlandse bevolking van 16 jaar of ouder te maken heeft gehad met ongewenst seksueel misbruik in de vorm van geslachtsgemeenschap (CBS, 2023). Omgerekend gaat dit om bijna 58 duizend inwoners van Nederland. Slachtoffers van seksueel misbruik krijgen niet altijd de steun en erkenning die ze nodig hebben en verdienen. Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de manier waarop slachtoffers van seksueel misbruik beoordeeld worden door waarnemers.

Secundaire victimisatie

Door gebrek aan erkenning en een belastende houding van anderen, professionals of door juridische procedures kunnen slachtoffers in een hernieuwd slachtofferschap vallen. Dit proces wordt ook wel secundaire victimisatie genoemd (Akkermans & van Wees, 2007; Elbers & Beex, 2020). Secundaire victimisatie kan zorgen voor een lager zelfvertrouwen, verhoging van stressreacties, een verhoogde kans op posttraumatische stressstoornis en een kleiner geloof in een normale rechtvaardige wereld (Orth, 2002). Daarbij kan secundaire victimisatie ervoor zorgen dat de slachtoffers een verminderde bereidheid hebben om hun verhaal te delen (Batton & Wright, 2018). Dankzij secundaire victimisatie blijft het *dark number*, de niet gemeten criminaliteit (WODC, 2018), in stand of wordt het *dark number* alsmear groter (Kesteloot, 2016).

Erkenning

Sociale erkenning kan gedefinieerd worden als positieve reacties van de samenleving die waardering tonen voor de toestand van het slachtoffer waarbij de samenleving de moeilijke situatie erkent van het slachtoffer (Maercker & Müller, 2004). Het gaat hierbij om reacties van familie en vrienden maar ook om autoriteiten, werkkringen en de media. Slachtoffers van een traumatische gebeurtenis hebben doorgaans grote behoefte aan steun en

zijn waarschijnlijk gevoelig voor de reacties van anderen (Johnson et al., 1997).

Erkend worden als slachtoffer brengt voordelen met zich mee. Zo ontvangen slachtoffers sympathie en worden ze behandeld als onschuldig waardoor ze beter betekenis kunnen geven aan de negatieve ervaring. Daarbij ontvangen slachtoffers validatie, financiële en emotionele compensatie (Rock, 2002). Hoe slachtoffers herstellen heeft te maken met de behandeling die slachtoffers ontvangen na een misdrijf (Maercker & Müller, 2004).

Slachtoffers voelen zich veelal niet serieus genomen door de politie of justitie indien de dader niet wordt vervolgd. Slachtoffers kunnen hierdoor het gevoel krijgen (mede) verantwoordelijk te zijn aan de gebeurtenis (Elbers & Becx, 2020). Gevoelens van schuld, schaamte, onveiligheid en *victim blaming* zijn voor slachtoffers universele gevolgen (Elbers & Becx, 2020; Lefebvre et al., 2020). Tegenwoordig kunnen slachtoffers nog steeds bang zijn om niet erkend te worden als slachtoffer of om vervolgens ook slachtoffer te worden van *victim blaming*. *Victim blaming* houdt in dat het slachtoffer niet geloofd wordt of dat het slachtoffer direct of indirect de schuld krijgt van wat het slachtoffer overkomen is (Hughes et al., 2020).

Het 'ideale slachtoffer'

Wie volgens Christie (1986) niet verantwoordelijk wordt gehouden voor een gedeelde verantwoordelijkheid van het misdrijf is het 'ideale slachtoffer'. Het 'ideale slachtoffer' is volgens de criminoloog Christie (1986) een slachtoffer dat het meest waarschijnlijk de complete en legitieme status van een slachtoffer krijgt. Christie (1986) beschrijft 'het ideale slachtoffer' aan de hand van zes kenmerken. Het eerste kenmerk van het 'ideale slachtoffer' is een zwak slachtoffer. Zieke, oude of juist zeer jonge mensen zijn hierin ideaal. Daarnaast was het 'ideale slachtoffer' met een respectabel project bezig zoals werken in de zorg. Daarbij bevond het slachtoffer zich op een veilige plek waarin niks te verwijten viel. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld overdag boodschappen doen op de markt. Zowel de

kenmerken van het slachtoffer spelen een rol als de kenmerken van de dader. De dader is groot en kwaadaardig in het geval van het 'ideale slachtoffer'. Daarbij kennen het slachtoffer en de dader elkaar in het ideale geval niet. Ten slotte is het volgens Christie (1986) belangrijk dat het slachtoffer sterk genoeg is om publiekelijk aan te kunnen geven dat het slachtoffer zich als zodanig ervaart. Christie (1986) refereert constant naar een vrouw als hij het heeft over het 'ideale slachtoffer'. Christie (1986) impliceert hiermee dat een vrouw het 'ideale slachtoffer' is (Zaykowski, 2014). Volgens van Dijk (2019) dient het 'ideale slachtoffer' geen gevoelens van woede of wraak te tonen. Het 'ideale slachtoffer' is bereid om excuses te aanvaarden en is vergevingsgezind jegens de dader (Van Dijk, 2019).

Erkenning waarnemer

Bosma et al. (2018) leveren op de kenmerken van het ideale slachtoffer van Christie (1986) kritiek. Christie (1986) focust zich vooral op de context-afhankelijke kenmerken van het slachtoffer. Bosma et al. (2018) benadrukken dat de impliciete behoeften of motieven van de waarnemer belangrijk zijn bij het beoordelen van de legitimiteit van het slachtoffer.

Het geloof in een rechtvaardige wereld – *belief in a just world* (Lerner, 1980) is een belangrijk motief dat invloed heeft op de houding van waarnemers ten opzichte van het slachtoffer. De *theory of belief in a just world* (BJW) houdt in dat mensen geloven dat de wereld een rechtvaardige plek is waarin mensen krijgen wat ze verdienen (Pemberton, 2012). Het geloof dat het slachtoffer schuld heeft aan diens eigen lot zorgt voor geruststelling van de waarnemer omdat hun wereldbeeld zo bevestigd wordt (Lerner, 1980). Mensen geloven graag dat het lot van het slachtoffer henzelf bespaard blijft, aangezien zij dat niet verdienen. Dit fenomeen wordt geïllustreerd in een onderzoek van Amnesty International (2020). Uit dit onderzoek bleek dat 48 procent van de mannen en 37 procent van de vrouwen vinden dat slachtoffers van seksueel misbruik enigszins zelf verantwoordelijk zijn voor wat hen overkomen is. Uit eerder onderzoek van Beres (2007) bleek dat het aannemelijk is dat er bij

seksueel misbruik eerder verwijten kunnen vallen dan bij andere delicten. Strömwall et al. (2013) vonden in hun onderzoek dat het geloof in een rechtvaardige wereld alleen significant gerelateerd was aan de beoordeling van slachtoffers van verkrachting door vreemden. Vrouwen met een sterker geloof in een rechtvaardige wereld gaven het slachtoffer significant meer schuld dan vrouwen met een minder sterk geloof in een rechtvaardige wereld.

Het geloof in een rechtvaardige wereld kan ervoor zorgen dat de waarnemer het 'ideale slachtoffer' erkenning geeft door de dader een hoge straf toe te willen kennen. De dader heeft in deze overtuiging iets slechts gedaan en verdient daarbij ook iets slechts, namelijk een hoge straf. Hier tegenover staat dat de waarnemer het slachtoffer minder erkenning geeft aangezien de overtuiging heerst dat slechte resultaten alleen slechte mensen zullen overkomen (Sutton et al., 2008). Wanneer goede mensen iets slechts overkomt ontstaat er cognitieve dissonantie. Waarnemers met een sterker geloof in een rechtvaardige wereld zullen een verkrachting eerder verklaren naar aanleiding van kenmerken van het slachtoffer dan waarnemers die minder sterk geloven in een rechtvaardige wereld (Kotanan & Kronstedt, 2019). Waarnemers zullen eerder geneigd zijn de schuld bij het slachtoffer te leggen en hun perceptie van het slachtoffer te wijzigen zodat het beter past bij het geloof in een rechtvaardige wereld.

Een ander belangrijk motief dat invloed heeft op de houding van waarnemers ten opzichte van van het slachtoffer is het geloof in meer of mindere mate van *rape myths*. Hoe men aankijkt tegen verkrachting wordt gemeten door de Illinois *Rape Myth Acceptance (RMA) scale* (Depraetere et al., 2020) waarbij stellingen worden voorgelegd die op verkrachtingsmythes ingaan. Rape Myths zijn misverstanden over seksueel geweld waarbij de omvang, ernst en impact van seksueel geweld wordt onderschat en waarbij de schuld bij het slachtoffer wordt gelegd (Depraetere et al., 2020). Een voorbeeld van een *rape myth* is: "Als een vrouw bereid is te zoenen met een man, dan is het niet erg als hij wat verder gaat en seks

met haar heeft”. In het onderzoek van Amnesty International (2020) over seksueel geweld kregen studenten de stellingen voorgelegd van de RMA schaal. Het onderzoek van Amnesty International (2020) is een belgisch onderzoek waarbij drie op de tien belgische studenten dachten dat een sexy gekleed persoon meer risico loopt om verkracht te worden. Hierin is niet gemeten of de studenten het slachtoffer verantwoordelijk hielden voor verkrachting indien het slachtoffer sexy gekleed gaat. Ander Onderzoek ondersteunt echter een positieve relatie tussen het onderschrijven van verkrachtingsmythes en *victim blaming* bij verkrachting door een bekende dader (Hammond et al., 2011; Persson et al., 2018; Qi et al., 2016).

Date rape en erkenning

Een mogelijke factor die bijdraagt aan de houding en gegeven erkenning van waarnemers aan het slachtoffer is de dader-slachtoffer relatie. Het ‘ideale slachtoffer’ volgens Christie (1986) kent de dader niet. In het geval van slachtoffers van *date rape* is de dader bekend. Het Centrum Seksueel Geweld (2021) geeft de volgende definitie aan *date rape*: *date rape* is een vorm van seksueel geweld waarbij het slachtoffer wordt gedwongen tot seksuele handelingen tijdens een date of sociaal uitje. Dit kan het geval zijn wanneer mensen elkaar al kennen of wanneer zij hebben afgesproken via een online site.

Bij de vergelijking tussen verkrachting door een onbekende dader en verkrachting door een bekende dader krijgt het slachtoffer van de onbekende dader minder te maken met *victim blaming* (Krahé et al., 2007; Grubb & Harrower, 2008). Andere studies (Quackenbush, 1989; Whatley, 1996) hebben aangetoond dat er meer verantwoordelijkheid en schuld wordt toegeschreven aan slachtoffers van verkrachting door bekende daders.

Het ‘ideale slachtoffer’ volgens Christie (1986) kent de dader niet. Bij het slachtoffer van verkrachting na een online afspraak heeft het slachtoffer op een online medium kennis gemaakt met de dader. Interacties met behulp van online sites worden door de samenleving nog niet helemaal geaccepteerd. Dit is voornamelijk het geval bij het gebruik van online daten

en waarbij voornamelijk ouderen de minste acceptatie geven (Cross et al., 2016). Het gebruik van onlinedatingsites is een gemakkelijke methode voor daders om potentiële slachtoffers te vinden van seksueel misbruik (Powell & Henry, 2018). Er is middels een app-profiel op de datingsites niet te bepalen of personen gevaarlijk zijn of een crimineel verleden hebben (Abramson, 2014; NCA, 2016). Aannemelijk is dat slachtoffers van verkrachting na een online afspraak meer risico lopen op het ontvangen *victim blaming*. De slachtoffers kunnen mogelijk verantwoordelijk gehouden worden voor hun daden door op het internet te daten, te communiceren met de dader en vervolgens met de dader af te spreken (Cross, 2018). Om deze reden kunnen waarnemers het slachtoffer mogelijk niet als het 'ideale slachtoffer' van Christie (1986) beoordelen waarin het slachtoffer zich op een veilige plek bevindt.

Hypothesen en relevantie

In dit onderzoek staat de vraag centraal of slachtoffers van date rape na online of fysiek kennis gemaakt te hebben met de dader minder erkenning krijgen dan het 'ideale slachtoffer' van verkrachting waarbij de dader onbekend is. Daarnaast wordt er gekeken naar de samenhang tussen enerzijds het geloof in rape myths en het geloof in een rechtvaardige wereld en anderzijds de erkenning van waarnemers. Op basis van de bevindingen uit de bovenstaande literatuur zijn drie hypothesen opgesteld.

De eerste hypothese is onder andere opgesteld aan de hand van de onderzoeken van Quackenbush (1989) en Whatley (1996) waaruit bleek dat er meer verantwoordelijkheid wordt toegeschreven aan slachtoffers van verkrachting die de dader kennen. Er wordt verwacht dat slachtoffers van date rape na online of fysiek kennis gemaakt te hebben met de dader minder erkenning krijgen dan het 'ideale' slachtoffer.

De tweede hypothese is onder andere opgesteld aan de hand van het onderzoek van Cross et al. (2016). Uit het onderzoek bleek dat contact via onlinesites door de samenleving nog niet helemaal geaccepteerd wordt, dit is met name het geval voor online daten. Hierdoor

is het aannemelijk dat slachtoffers van verkrachting na online kennis gemaakt te hebben met de dader meer risico lopen om slachtoffer te worden van *victim blaming*. Er wordt verwacht dat slachtoffers van date rape na online kennis gemaakt te hebben met de dader minder erkenning krijgen dan slachtoffers van date rape na fysiek kennis gemaakt te hebben met de dader.

De derde hypothese is opgesteld aan de hand van voorgaand onderzoek waarin een positieve relatie wordt ondersteunt tussen het onderschrijven van verkrachtingsmythes door waarnemers en *victim blaming* bij verkrachting door een bekende dader (Hammond et al., 2011; Persson et al., 2018; Qi et al., 2016). Daarnaast is uit eerder onderzoek gebleken dat een sterker geloof in een rechtvaardige wereld verband hield met een sterkere mate van slachtoffer beschuldiging (Lerner, 1980). Er wordt verwacht dat mensen met een sterker geloof in een rechtvaardige wereld en een sterker geloof in rape myths minder erkenning geven aan slachtoffers van seksueel misbruik.

Het is belangrijk dat er onderzoek wordt gedaan naar de factoren die een rol spelen bij het geven van erkenning voor slachtoffers van seksueel misbruik. Indien slachtoffers van date rape daadwerkelijk minder erkenning krijgen dan het 'ideale slachtoffer' van seksueel misbruik zijn er veel slachtoffers die tekort worden gedaan. Door verminderde erkenning en sociale steun kunnen slachtoffers van seksueel misbruik ook slachtoffer worden van secundaire victimisatie (Akkermans & van Wees, 2007; Elbers & Becx, 2020). Secundaire victimisatie heeft veel nadelige gevolgen voor het slachtoffer waardoor het herstelproces van het slachtoffer langer kan duren (Elbers & Becx, 2020). Daarnaast kan secundaire victimisatie zorgen voor een verminderde bereidheid om aangifte te doen (Batton & Wright, 2018) waardoor het *dark number* in stand blijft of alsmaar groter wordt (Kesteloot, 2016). Het is belangrijk dat waarnemers bewust worden van de vooroordelen en de gevolgen die dit voor

slachtoffers kan hebben. Bewustwording is een belangrijke stap in het veranderen van het stigma van het slachtoffer.

Methode

Onderzoeksdeelnemers

Een gelegenheidsonderzoeksgroep van 93 deelnemers was verkregen via een link die de onderzoekers verspreidden. Van de onderzoeksgroep was 67,7 % vrouw, 32,3 % man; respondenten varieerden in leeftijd van 19 tot 85 jaar ($M = 34.31$, $SD = 17.09$). Deelname aan het onderzoek was vrijwillig en deelnemers ontvingen geen beloning voor hun deelname. 91 deelnemers waren Nederlands (97,8%). Van de deelnemers heeft 1.1% een PhD behaald, 10.8% een HBO of WO Master, 29% een HBO of WO Bachelor, 22.6% een MBO, 19.4% een VWO, 9.7% een HAVO, 5.4% een VMBO, 2.2% basisonderwijs en 0% heeft geen diploma. De vragenlijst die de deelnemers hebben ingevuld is goedgekeurd door de ethische commissie van de Rijksuniversiteit Groningen met EC-code: PSY-2223-S-0124.

Procedure

Alle deelnemers werd gevraagd een online vragenlijst in te vullen. Het invullen van de vragenlijst duurde ongeveer vijftien minuten. Allereerst werd gevraagd naar de leeftijd om ervoor te zorgen dat enkel deelnemers van achttien jaar of ouder mee konden doen aan het onderzoek. Daarna werden alle deelnemers gevraagd een aantal demografische vragen te beantwoorden. Vervolgens werden deelnemers random toegewezen aan één van de zeven vignetten. De vignetten beschreven een scenario van een fictieel zedendelict, inclusief een fragment van een slachtofferverklaring gegeven door het slachtoffer. De vignetten verschilden wat betreft geslacht van het slachtoffer, beroep van het slachtoffer, of het slachtoffer wel of geen alcohol had geconsumeerd, de slachtoffer-dader relatie en de kleur van de kleding gedragen door het slachtoffer.

In het huidige onderzoek werd het vignet van het ‘ideale slachtoffer’ vergeleken met het ‘bekende dader - online’ vignet, waarin het slachtoffer online heeft kennis gemaakt met de dader, en het ‘bekende dader - fysiek’ vignet waarin het slachtoffer fysiek heeft kennis gemaakt met de dader. Na het lezen van het vignet hebben de onderzoeksdeelnemers vragen beantwoord over de mate waarin ze empathie, sociale erkenning en respect voor het slachtoffer voelden. Daarbij hebben de deelnemers onder andere beoordeeld hoeveel financiële compensatie ze het slachtoffer zouden geven. Vervolgens werd deelnemers gevraagd de Nederlandse versies van de *Marlowe-Crowne 2 Social Desirability Scale* (Mally & Van Kenhove, 2004), *the Illinois Rape Myth Scale* (Depraetere et al., 2020), *Beliefs in a Just World Scale* (Lodewijkx et al., 2005) en *Religiosity* (Huber & Huber, 2012) in te vullen.

Materiaal

Demografische informatie

De deelnemers werden gevraagd naar een aantal demografische gegevens. Namelijk leeftijd, geslacht, hoogst behaalde opleiding en nationaliteit.

Vignetten

We hebben gebruik gemaakt van zeven vignetten, waarin kenmerken van het delict en het slachtoffer worden gemanipuleerd. Afgezien van het gemanipuleerde delict en de kenmerken van het slachtoffer was de inhoud van alle vignetten identiek. De dader was in ieder vignet een man. In de vignetten werd een mediabericht aangeboden met daarin een delict beschrijving en een fragment van de verklaring die het slachtoffer ter terechtzitting had afgelegd in het kader van het spreekrecht. De beschrijving van het slachtoffer en de dader in het vignet zijn deels gebaseerd op Bosma et al. (2018) en Christie (1986). Het ‘ideale slachtoffer’ was namelijk bezig was met een eervol project, de dader is groot en slecht, het slachtoffer viel niets te verwijten over het tijdstip en de locatie waarin ze zich bevond en het slachtoffer kende de dader niet.

In dit onderzoek waren drie vignetten relevant. Dit is het vignet van het 'ideale slachtoffer' waarbij het slachtoffer zo goed mogelijk heeft voldaan aan de kenmerken van Christie (1986) om het meest waarschijnlijk de complete en legitieme status van een slachtoffer te krijgen. Het 'ideale' vignet gaat over het vrouwelijke slachtoffer dat aan het einde van de middag na haar vrijwilligerswerk onderweg naar huis was. Onderweg werd ze door een onbekende man onder bedreiging van een mes verkracht. Het slachtoffer geeft vervolgens een verklaring waarin ze aan de dader vraagt waarom hij dit haar heeft aangedaan. Ze vertelt dat ze hoopt dat ze de gebeurtenis en gevolgen daarvan in de toekomst een plekje kan geven. Het 'bekende dader - fysiek' vignet is vrijwel identiek aan het 'ideale' vignet behalve dat het slachtoffer in dit vignet de dader al een keer fysiek heeft ontmoet en hem voor de tweede keer ziet als ze wordt opgehaald van haar vrijwilligerswerk. Het 'bekende dader - online' vignet is ook vrijwel identiek aan het 'ideale' vignet behalve dat het slachtoffer de dader via een onlinedatingsite heeft ontmoet. De man van de datingsite komt het slachtoffer in dit vignet van het vrijwilligerswerk ophalen en verkracht haar vervolgens.

Erkenning Slachtofferschap

De mate van erkenning voor slachtoffers werd gemeten met twee zelf geconstrueerde indices, namelijk een vragenlijst met elf items, en een single-item maat voor financiële vergoeding. In de vragenlijst werden de onderzoek deelnemers gevraagd naar hun gedachten en gevoelens jegens het slachtoffer dat werd beschreven in de vignetten. Een aantal van de vragen zijn afgeleid van een vragenlijst voor sociale erkenning, ontwikkeld door Maercker en Müller (2004). Deze vragenlijst bevat zestien stellingen, verdeeld over drie categorieën: (h)erkenning, 'general disapproval' en 'family disapproval'. Deelnemers gaven antwoord op een 6 puntsschaal (1 = helemaal niet mee eens; 6 = helemaal mee eens). Voorbeelden van vragen afgeleid uit deze vragenlijst zijn: 'Ik kan me voorstellen wat het slachtoffer heeft doorgemaakt' en 'Ik voel mee met het slachtoffer'. De vragenlijst voor sociale erkenning die

we hebben gebruikt is niet gevalideerd in de Nederlandse populatie. De interne consistentie van deze geconstrueerde maat voor 'erkenning' was in het huidige onderzoek zwak met Cronbach's alfa = .68. Uit inspectie bleek dat het eerste item 'ik kan me voorstellen wat het slachtoffer heeft doorgemaakt' het item correleert onvoldoende met de andere items, de item-totaal correlatie is zwak ($r = .01$). Een reden hiervoor kan zijn dat de deelnemers zelf geen slachtoffer zijn geweest van seksueel misbruik en daarom aangeven dat ze het niet helemaal kunnen voorstellen wat het slachtoffer heeft meegemaakt. Daarbij had item tien 'ik zou het moeilijk vinden met het slachtoffer te praten over het incident en de gevolgen daarvan' een zwakke item-totaal correlatie ($r = .02$). Een reden hiervoor kan zijn dat zowel deelnemers die het slachtoffer veel erkenning geven als deelnemers die het slachtoffer weinig erkenning geven het moeilijk kunnen vinden om met het slachtoffer te praten. Door het verwijderen van beide items uit de schaal van erkenning is de interne consistentie voldoende met Cronbach's alfa = .78.

De tweede index waarmee erkenning voor slachtoffers werd gemeten was de single-item maat 'financiële erkenning': 'Hoeveel schadevergoeding zou het slachtoffer moeten krijgen, gezien het incident en de omstandigheden?'. De onderzoek deelnemers konden via een schuifbalk die liep van 0 tot 35.000 aangeven hoeveel schadevergoeding het slachtoffer zou moeten krijgen. De marge is conform met de mogelijke financiële tegemoetkoming vanuit het Schadefonds Geweldsmisdrijven.

Sociale wenselijkheid

De Nederlandse versie (Mally & Van Kenhove, 2004) van de verkorte 'Marlow-Crowne 2 Social Desirability Scale' is gebruikt om de sociaal wenselijke response bias te controleren (Crowne & Marlowe, 1960). In deze verkorte versie beantwoordden de onderzoeksdeelnemers dertien items. Deelnemers konden antwoorden of ze het met de stellingen eens of oneens waren. Voorbeelditems zijn: 'Ik ben altijd een goede luisteraar

ongeacht wie er tegen mij praat' en 'Er zijn tijden geweest dat ik behoorlijk jaloers was op het succes van anderen'. De interne consistentie van deze geconstrueerde maat voor 'sociale wenselijkheid' was zwak met Cronbach's alfa = .62. Item acht 'ik probeer soms wraak te nemen, eerder dan te vergeven en te vergeten' had een zwakke item-totaal correlatie ($r = .07$). Item tien 'ik vind het niet vervelend dat mensen ideeën verkondigen die heel verschillend zijn van mijn ideeën' had ook een zwakke item-totaal correlatie ($r = .12$). Na het verwijderen van deze items bleef de interne consistentie zwak met Cronbach's alfa = .64. Om deze reden is ervoor gekozen om de verkorte versie van 'Marlow-Crowne 2 Social Desirability Scale' niet mee te nemen in de analyse.

Rape Myth Acceptance

In het huidige onderzoek hebben we een Nederlandse vertaling (Depraetere et al., 2020) van de Illinois Rape Myth Acceptance Scale - Short Form gebruikt (Payne et al., 1999). De mate waarin deelnemers mythes over verkrachting aanvaardden werd gemeten met de Rape Myth Acceptance Scale, bestaande uit 17 items. Deelnemers gaven antwoord op een 5 puntsschaal (1 = helemaal niet mee eens; 5 = helemaal mee eens). Voorbeelditems zijn: 'Als de verkrachter geen wapen heeft, kan je het niet echt verkrachting noemen' en 'Beschuldigingen van verkrachting worden vaak gebruikt als wraakactie tegenover mannen'. In het huidige onderzoek was de interne consistentie van deze geconstrueerde maat voor 'aanvaarding van verkrachtingsmythes' goed (Cronbach's $\alpha = .84$).

Just World Beliefs

De mate waarin deelnemers geloven in het bestaan van een rechtvaardige wereld werd gemeten met de vertaalde versie (Lodewijkx et al., 2005) van Lipkus' van de General Beliefs in a Just World-schaal (Lipkus, 1991; GBJW-schaal), bestaande uit 8 items. Deelnemers konden antwoorden op een 7 puntsschaal (1 = helemaal niet mee eens; 7 = helemaal mee eens). Voorbeelditems zijn: 'Ik heb het gevoel dat ik krijg waar ik recht op heb in het leven'

en 'Ik heb het gevoel dat het door mijzelf komt wanneer het mij tegenzit'. In het huidige onderzoek was de interne consistentie van deze schaal voldoende (Cronbach's $\alpha = .75$).

Analyse

Alle statistische analyses worden uitgevoerd met behulp van het programma SPSS (Versie 28.0).

De onafhankelijke variabele, welke middels de vignetten gemanipuleerd werden, is de slachtoffer - dader relatie. In dit onderzoek wordt gegeven erkenning voor het 'ideale slachtoffer' vergeleken met gegeven erkenning aan het slachtoffer dat online met de dader heeft kennis gemaakt en voor het slachtoffer die fysiek met de dader kennis heeft gemaakt. De twee met elkaar samenhangende afhankelijke variabelen zijn de mate van erkenning en de financiële tegemoetkoming die respondenten toekennen aan het slachtoffer. Hierbij wordt de vragenlijst over erkenning gebruikt van 11 stellingen en de vraag over de grootte van de financiële compensatie.

Resultaten

Beschrijving data

Dertig respondenten zijn toegewezen aan het vignet van het 'ideale slachtoffer' (63.3% vrouwen, gemiddelde leeftijd = 38.20, $SD = 20.30$). $N = 32$ respondenten werden toegewezen aan het 'bekende dader - online' vignet (68.8% vrouwen, gemiddelde leeftijd = 32.88 en $SD = 15.42$) en $N = 31$ respondenten werden toegewezen aan het 'bekende dader - fysiek' vignet (71% vrouwen, gemiddelde leeftijd = 32.03, $SD = 15.14$).

Vragen die negatief waren verwoord werden gehercodeerd waardoor een hogere score op erkenning meer gegeven erkenning betekent en een hogere score op JWB een sterker geloof in een rechtvaardige wereld betekent. De data werd gecontroleerd op uitbijters en invalide antwoordpatronen, hierin zijn geen uitbijters gevonden die uit de dataset moeten.

Verwacht werd dat het slachtoffer van verkrachting na fysiek kennis gemaakt te hebben met de dader minder erkenning krijgt dan het 'ideale slachtoffer' waarbij de dader onbekend is. Daarnaast wordt er verwacht dat het slachtoffer van een verkrachting na online kennis gemaakt te hebben met de dader minder erkenning krijgt dan het slachtoffer van verkrachting die fysiek had kennis gemaakt met de dader. Om deze hypothesen te toetsen werd er een Anova uitgevoerd. In Tabel 1 zijn de gemiddelden en standaarddeviaties weergegeven van de afhankelijke variabelen.

Uit inspectie van de histogrammen en de berekening van skewness blijkt dat de mate van erkenning linksscheef verdeeld is (*skewness* = - 0.96), de schadevergoeding is rechtsscheef verdeeld (*skewness* = 0.27), RMA is rechtsscheef verdeeld (*skewness* = 1.52) en JWB is normaal verdeeld (*skewness* = - 0.09).

Tabel 1

Gemiddelde (SD) van Erkenning, Schadevergoeding, Just World Beliefs en Rape Myth Acceptance van de afhankelijke variabele van dader – slachtoffer relatie.

	Ideale Slachtoffer (N= 30)		Slachtoffer 'bekende dader – fysiek' (N= 31)		Slachtoffer 'bekende dader – online' (N=28)	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Erkenning	5.38	0.46	5.10	0.58	5.31	0.60
Schadevergoeding	€ 8985	€ 1961	€ 18145	€ 1929	€ 19013	€ 1898
Just World Beliefs	4.83	1.06	4.64	0.86	4.77	1.04
Rape Myth Acceptance	1.44	0.39	1.41	0.46	1.36	0.33

Samenhang schalen

In Tabel 2 zijn de correlaties tussen verschillende variabelen te zien. Aangezien de data veelal scheef verdeeld is, is hier gebruik gemaakt van de Spearman's Rho correlatie. In Tabel 2 is te zien dat er een significante, positieve zwakke correlatie gevonden is tussen de mate van erkenning en de gegeven schadevergoeding ($r(91) = .29, p = .004$). Uit deze resultaten kunnen we concluderen dat de schalen voor erkenning, namelijk mate van erkenning en schadevergoeding, zwak met elkaar samenhangen. Dit klopt met de verwachting dat respondenten die hoog scoren op de mate van erkenning een hogere schadevergoeding toekennen aan het slachtoffer.

De mate van erkenning correleert zwak negatief met de *Rape Myth Acceptance*, dit is significant ($r(89) = .21, p = .042$). Deze samenhang geeft weer dat waarnemers minder erkenning lijken te geven aan het slachtoffer naarmate zij een sterker geloof in rape myths hebben

Tabel 2

Samenhang (correlatiecoëfficiënten Spearman's rho) tussen de variabelen van erkenning, schadevergoeding, Just World Beliefs en Rape Myth Acceptance.

Variabelen	1.	2.	3.	4.
1. Mate van erkenning ¹	(.78)			
2. Schadevergoeding ¹	.29**	-		
3. <i>Just World Beliefs</i> ²	-.12	-.16	(.75)	
4. <i>Rape Myth Acceptance</i> ³	-.21*	-.10	-.14	(.84)

Noot. ¹N= 93. ²N= 89. ³N= 91. * $p < .05$ (tweezijdig), ** $p < .01$ (tweezijdig). De Cronbach's Alfa coëfficiënten zijn weergegeven in de correlatiematrixdiagonaal.

Toetsende Analyses

In Figuur 1 staan de gemiddelde erkenningscores voor elk van de drie condities weergegeven op een 6 puntschaal. Er wordt over het algemeen hoog op de erkenningschaal gescoord, wat betekent dat er veel erkenning toegekend wordt. In Figuur 1 is te zien dat de gemiddelde gegeven erkenning lager ligt bij het slachtoffer 'bekende dader – fysiek' dan bij het 'ideale slachtoffer'. Daarnaast is te zien dat de gemiddelde gegeven erkenning ietwat lager ligt bij het slachtoffer 'bekende dader – online' dan bij het 'ideale slachtoffer'. Dit komt overeen met de eerste hypothese.

Hypothese 1: Slachtoffers van date rape na online of fysiek kennis gemaakt te hebben met de dader zullen minder erkenning krijgen dan het 'ideale' slachtoffer.

Om de hypothese te toetsen zijn vier planned contrast ANOVA uitgevoerd om de mate van erkenning en erkenning op basis van de gegeven schadevergoeding te toetsen. Uit de eerste planned contrast bleek dat de gemiddelde mate van erkenning ($M = 5.10, SD = 0.58$) significant lager ligt voor het slachtoffer 'bekende dader – fysiek' dan de gemiddelde mate van erkenning ($M = 5.38, SD = 0.46$) voor het 'ideale slachtoffer' ($t(59) = 2.09, p = .041, d = 0.54$). De effectgrootte is middelgroot. In de *test of between-subjects effects* blijkt de *partial eta squared* 0.47, dit is niet helemaal significant ($p = 0.112$). Op basis van deze resultaten kan met voorzichtigheid verwacht worden dat 5% van de gegeven erkenning toe te schrijven is aan de conditie waarin je geplaatst wordt van het slachtoffer 'bekende dader – fysiek' of het 'ideale slachtoffer'.

Uit de tweede planned contrast op basis van schadevergoeding bleek dat de gemiddelde gegeven schadevergoeding ($M = € 18.145, SD = € 9.721$) lager ligt voor het slachtoffer 'bekende dader – fysiek' dan de gemiddelde gegeven schadevergoeding ($M = € 18.985, SD = € 10.905$) voor het 'ideale slachtoffer', dit is niet significant ($t(59) = 0.32, p = .752, d = .08$). De effectgrootte is zeer klein.

heeft verwijderd: d

Met opmerkingen [1]: zie apa
Ik heb gekozen voor een planned contrast omdat deze vergelijking precie

Met opmerkingen [2]: ezer is
Lijkt m

Met opmerkingen [3]: e goed. Is het hierbij nog goed om te benoemen dat de effectgrote in de grafiek niet groot lijkt maar door de Cohen's d de effectgrote wel middelgroot blijkt. En dat dit komt door een la

Uit de derde planned contrast bleek dat de gemiddelde mate van erkenning ($M = 5.32$, $SD = 0.59$) lager ligt voor het slachtoffer 'bekende dader – online' dan de gemiddelde mate van erkenning ($M = 5.38$, $SD = 0.46$) voor het 'ideale slachtoffer' ($t(60) = 0.46$, $p = .647$, $d = 0.12$), dit is niet significant en de effectgrootte is zeer klein.

Uit de vierde planned contrast van erkenning op basis van schadevergoeding bleek dat de gemiddelde gegeven schadevergoeding ($M = € 19.012$, $SD = 11.493$) hoger ligt voor het slachtoffer 'bekende dader – online' dan de gemiddelde gegeven erkenning ($M = 18.985$, $SD = 10.905$) voor het 'ideale slachtoffer' ($t(60) = -0.01$, $p = .992$, $d = 0.00$), dit is niet significant en de effectgrootte is zeer klein.

De resultaten geven deels ondersteuning voor de hypothese, namelijk dat slachtoffers van seksueel misbruik na fysiek met de dader kennis gemaakt te hebben minder erkenning lijken te krijgen dan het 'ideale slachtoffer'. De resultaten geven geen ondersteuning voor de hypothese die ook stelt dat slachtoffers van seksueel misbruik na online kennis gemaakt te hebben met de dader minder erkenning krijgen dan het 'ideale slachtoffer'.

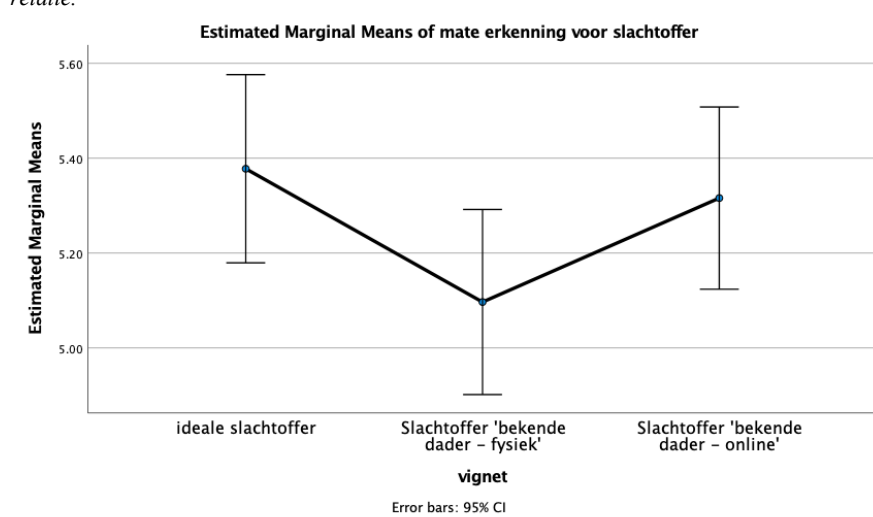
Hypothese 2: Slachtoffers van date rape na online kennis gemaakt te hebben met de dader zullen minder erkenning krijgen dan slachtoffers van date rape na fysiek kennis gemaakt te hebben met de dader.

In Figuur 1 is te zien dat de gemiddelde mate van erkenning van het slachtoffer 'bekende dader – fysiek' lager ligt dan de gemiddelde mate van erkenning voor het slachtoffer 'bekende dader – online'. Om de hypothese te toetsen zijn twee planned contrast ANOVA uitgevoerd. Uit de eerste planned contrast bleek dat de gemiddelde mate van erkenning ($M = 5.10$, $SD = 0.58$) in de conditie voor het slachtoffer 'bekender dader – fysiek' lager ligt dan de gemiddelde mate van erkenning ($M = 5.32$, $SD = 0.59$) voor het slachtoffer 'bekende dader – online', dit is niet significant ($t(61) = -1.49$, $p = .143$, $d = -0.37$). De effectgrootte is klein [tot gemiddeld](#).

Daarnaast bleek uit de tweede planned contrast dat de gemiddelde gegeven schadevergoeding voor het slachtoffer 'bekende dader – fysiek' ($M = € 18.145$, $SD = € 9.721$) lager ligt dan de gemiddelde gegeven schadevergoeding ($M = € 19.013$, $SD = € 11.493$) voor het slachtoffer 'bekende dader – online', dit is niet significant ($t(61) = -0.32$, $p = .748$, $d = -.08$). De effectgrootte is zeer klein. Deze resultaten komen niet overeen met de verwachting dat het slachtoffer van verkrachting na online kennis gemaakt te hebben met de dader minder erkenning krijgt dan het slachtoffer van verkrachting na fysiek te hebben kennis gemaakt met de dader.

Figuur 1

Gemiddelde erkenning met 95% CI van de afhankelijke variabele van dader – slachtoffer relatie.

Hypothese 3: Mensen met een sterker geloof in een rechtvaardige wereld en een sterker geloof in rape myths zullen minder erkenning geven aan slachtoffers van seksueel misbruik.

De aangewezen toets om de hypothese te toets is de 'Analysis of Covariance'

(ANCOVA), vanwege de scheef verdeelde data en aangezien de onderzoeksgroep relatief klein is zal het geen betrouwbare gegevens opleveren. In plaats daarvan is er gekozen om naar de Spearman's Rho correlaties te kijken tussen de schalen voor erkenning en de covariaten JWB en RMA. Zoals te zien in Tabel 2 is de correlatie tussen JWB en de verschillende schalen van erkenning zwak en niet significant. Uit deze resultaten is geen ondersteuning gevonden voor de hypothese dat mensen met een sterker geloof in een rechtvaardige wereld minder erkenning zullen geven aan slachtoffers van seksueel misbruik. In Tabel 2 is te zien dat RMA significant zwak negatief samenhangt met de mate van erkenning ($r(89) = .21, p = .042$). Uit deze resultaten blijkt dat mensen met een sterker geloof in *rape myths* mogelijk minder erkenning geven aan slachtoffers van seksueel misbruik.

Discussie

In deze studie werd de erkenning van waarnemers voor slachtoffers van seksueel misbruik onderzocht. Hierbij werd onderzocht of de dader - slachtoffer relatie invloed heeft op erkenning. Bij het 'ideale slachtoffer' volgens Christie (1986) is de dader onbekend. Bij het slachtoffer van seksueel misbruik na fysiek of online kennis gemaakt te hebben met de dader is de dader bekend. Op basis van de theorieën over *just world beliefs* (Lerner, 1980) en *rape myth acceptance* (Depraetere et al., 2020) wordt verwacht dat mensen met een sterker geloof in een rechtvaardige wereld en een sterker geloof in *rape myths* minder erkenning zullen geven aan slachtoffers van seksueel misbruik.

Uit eerder onderzoek (Krahé et al., 2007; Grubb & Harrower, 2008) is gebleken dat het slachtoffer van een onbekende dader minder te maken heeft met *victim blaming*. Daarnaast hebben de studies van Quackenbush (1989) en Whatley (1996) aangetoond dat er meer verantwoordelijkheid en schuld wordt toegeschreven aan slachtoffers van verkrachting door bekende daders. Op basis van deze bevindingen werd de eerste hypothese opgesteld

waarbij verwacht werd dat Nederlanders minder erkenning zullen geven aan slachtoffers van date rape na online of fysiek kennis gemaakt te hebben met de dader dan aan het 'ideale' slachtoffer. De resultaten gaven deels ondersteuning voor de hypothese, namelijk dat slachtoffers van seksueel misbruik na fysiek met de dader kennis gemaakt te hebben minder erkenning lijken te krijgen dan het 'ideale slachtoffer'. De resultaten gaven geen ondersteuning voor de hypothese die ook stelt dat slachtoffers van seksueel misbruik na online kennis gemaakt te hebben met de dader minder erkenning krijgen dan het 'ideale slachtoffer'.

Uit onderzoek van Cross et al. (2016) bleek dat contact via online dating sites door de samenleving nog niet helemaal geaccepteerd wordt. Om deze reden werd verwacht dat slachtoffers van date rape na online kennis gemaakt te hebben met de dader minder erkenning zullen krijgen dan slachtoffers van date rape na fysiek kennis gemaakt te hebben met de dader. Tegen de verwachting in bleek dat er geen significant verschil is gevonden in de erkenning voor slachtoffers.

Op basis van literatuur werd verwacht dat mensen met een sterker geloof in een rechtvaardige wereld en een sterker geloof in rape myths minder erkenning zullen geven aan slachtoffers van seksueel misbruik. Uit de resultaten kwam dat het geloof in een rechtvaardige wereld niet samenhangt met erkenning. Uit de resultaten bleek dat mensen met een sterker geloof in *rape myths* mogelijk minder erkenning geven aan slachtoffers van seksueel misbruik.

Methodologische beperkingen

De online vragenlijst is verspreid via het programma Qualtrics, hierbij ondervonden wij technische problemen. Een aantal respondenten kregen een verkeerde versie te zien waarin gekke woorden en zinnen stonden wat zorgde voor grote verschillen in de vragenlijst. Het woord 'verkracht' werd in sommige gevallen veranderd in 'vermoord'. Dit heeft mogelijk

voor vroegtijdige beëindiging of foutieve invulling van de vragenlijst gezorgd. Ten gevolge van dit probleem hebben wij de vragenlijst een week offline gehaald om te zoeken naar een verklaring en een oplossing voor het probleem. De verwachting is dat de verandering van woorden aan de apparaten van de respondenten kan liggen. Het onderzoek is na de offline week hervat met de waarschuwing voor een mogelijke verandering in de tekst. Ingevolge van het technische probleem hebben wij een week minder de tijd gehad voor de werving van de respondenten, mogelijk hierdoor hebben minder respondenten de vragenlijst ingevuld.

Het huidige onderzoek had een kleine steekproef waarin het aantal participanten per vignet relatief laag is. Daarnaast was data veelal scheef verdeeld. Om deze reden is er gekozen voor statistische toetsen die minder statistische power hadden. Het is mogelijk dat significante verschillen hierdoor niet gevonden zijn.

Een sterk punt van het onderzoek is dat deelnemers de vragenlijst anoniem ingevuld hebben. Door het anoniem invullen van de vragenlijst is de kans groter dat de vragen waarheidsgetrouw ingevuld wordt. Een ander sterk punt is dat er twee verschillende aspecten van het begrip erkenning worden gemeten, namelijk de mate van erkenning middels een vragenlijst en een vraag over de hoogte van de schadevergoeding die de deelnemer aan het slachtoffer zou toekennen.

Daartegenover staat dat de participanten zijn geworven via het netwerk van de onderzoekers, veelal studenten aan de universiteit in Groningen. Het is hierdoor onwaarschijnlijk dat de onderzoeksgroep een representatieve afspiegeling is van de Nederlandse bevolkingsgroep. Hierdoor zijn de resultaten niet generaliseerbaar voor de gehele Nederlandse bevolkingsgroep.

Een sterk punt van het onderzoek is het meten van erkenning aan de hand van twee zelfgeconstrueerde indices van erkenning. Er was een lage interne consistentie binnen de

schaal met vragen over erkenning. Daarnaast was er een zwakke positieve samenhang tussen beide schalen van erkenning, wat laat zien dat erkenning breed is gemeten.

Echter is het brede concept van erkenning ook een beperking. Erkenning is een breed concept dat moeilijk te operationaliseren is. In het onderzoek hebben wij het over sociale erkenning wat volgens Maercker en Müller (2004) gedefinieerd wordt als positieve reacties van de samenleving die waardering tonen voor de toestand van het slachtoffer waarbij de samenleving de moeilijke situatie erkent van het slachtoffer. Het is moeilijk om te meten wanneer en in welke mate positieve reacties, waardering en erkenning gegeven wordt. Er kan daarom niet met zekerheid gezegd worden dat alle aspecten van het concept erkenning door het meetinstrument worden gedekt. Hierdoor kunnen ongenueanceerde conclusies getrokken worden over de mate van erkenning waarvan de invloed wellicht sterker of zwakker is.

In de beschrijving van de dader in het vignet is de dader als gewelddadige dader beschreven. Het zijn van een gewelddadige dader is extra aangeduid door de dader een mes te geven. Door het toevoegen van het mes in de beschrijving zijn de effecten op erkenning van de verschillende condities mogelijk kleiner gemaakt. Uit de resultaten bleek dat er een klein verschil in erkenning was tussen de verschillende condities van de dader - slachtoffer relatie. De gemiddelde gegeven erkenning voor de slachtoffers was boven de 5 op een zes-puntsschaal. Een reden hiervoor kan zijn dat ongeacht de dader - slachtoffer relatie het slachtoffer al als slachtoffer wordt erkend. Het is aannemelijk dat gedacht wordt dat de dader mogelijk al kwade bedoelingen had aangezien hij in het bezit was van een mes en het slachtoffer hierin niks verweten kon worden.

Implicatie en aanbevelingen

De resultaten impliceren dat hoe dichter de kenmerken van het slachtoffer met het 'ideale slachtoffer' overeenkomen zoals een onbekende dader, hoe sterker de slachtoffers als slachtoffer erkend worden. Daarnaast impliceren de resultaten dat mensen die een sterker

geloof in rape myths hebben, minder erkenning zullen geven aan slachtoffers.

Voor vervolgonderzoek is het belangrijk dat de onderzoeksgroep groter en representatiever is dan in dit onderzoek, idealiter een random steekproef voor alle bewoners van Nederland. Hierdoor zal de externe validiteit hoger worden waardoor de resultaten beter generaliseerbaar zijn naar de Nederlandse bevolking. Met een grote steekproef kunnen robuustere statistische toetsen worden gebruikt die meer statistische power hebben waardoor bevindingen betrouwbaarder zijn. Hierdoor kan de invloed van een sterker geloof in een rechtvaardige wereld en een sterker geloof in rape myths op erkenning beter onderzocht worden. Daarnaast is het aan te bevelen in vervolgonderzoek de dader niet gewelddadiger, dan de door Christie (1986) beschreven dader als groot en kwaadaardig, te maken door het toevoegen van een mes in de beschrijving. Daarbij is het aan te bevelen om te onderzoeken of daderkenmerken ook van invloed zijn op erkenning voor slachtoffers.

Het is belangrijk om dit onderzoek te doen omdat dit onderzoek kan bijdragen aan. Slachtoffers van seksueel misbruik na fysiek kennis te hebben gemaakt met de dader lijken op basis van dit onderzoek minder erkenning te krijgen dan het slachtoffer waarvoor de dader onbekend is. Het is belangrijk om bewustwording te creëren bij hulpverlenende en juridische instanties voor slachtoffers. Zij spelen een grote rol in de mate van erkenning die het slachtoffer ervaart en hiermee het herstelproces van het slachtoffer (Maercker & Müller, 2004). Daarnaast is bewustwording belangrijk voor de samenleving. Burgers kunnen veel schade aanrichten bij het slachtoffer door van *victim blaming*. Door *victim blaming* kunnen slachtoffers in een herhaald slachtofferschap vallen.

Conclusie

De resultaten ondersteunen de verwachting dat slachtoffers van seksueel misbruik na fysiek kennis gemaakt te hebben met de dader significant minder erkenning ontvangen dan het 'ideale slachtoffer' waarvoor de dader onbekend is. Slachtoffers die fysiek kennis hebben

ERKENNING VOOR SLACHTOFFERS VAN SEKSUEEL MISBRUIK

28

gemaakt met de dader worden hiermee als minder ideaal slachtoffer gezien dan slachtoffers waarvoor de dader onbekend is. Daarnaast ondersteunen de resultaten de verwachting dat mensen met een sterker geloof in *rape myths* mogelijk minder erkenning geven aan slachtoffers van seksueel misbruik.

Referenties

- Abramson, G. (2014). Weaving a tangled web. *Journal of Applied Learning Technology*, 4(4), 36-38.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12678303>
- Akkermans, A.J., & van Wees, K.A.P.C. (2007). Het letselschadeprocess in therapeutisch perspectief. *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade*, 4, 103-118.
- Amnesty International. (2020). *Dossier seksueel geweld in België 2020*.
https://www.amnestyinternational.be/sites/default/files/bijlagen/amnestyinternational_dossier_seksueel_geweld_in_belgie_2020.pdf
- Beres, M.A. (2007). 'Spontaneous' sexual consent: An analysis of sexual consent literature. *Journal of Feminism and Psychology*, 17(1), 93-108
- Bicanic, I., Korver, R., & Kieft, M. (2020). *Dicht bij huis: Hoe steun je een kind na seksueel misbruik?* Uitgeverij De Arbeiderspers.
- Bosma, A., Mulder, E., & Pemberton, A. (2018). The ideal victim through other(s) eyes. In M. Duggan (Ed.), *Revisiting the 'ideal victim': Developments in critical victimology* (pp. 27-41). Policy Press.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1332/policypress/9781447338765.003.0003>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023). Helpt jonge vrouwen slachtoffer seksueel grensoverschrijdend gedrag in 2022. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/02/helptjonge-vrouwen-slachtoffer-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-in-2022>
- Centrum Seksueel Geweld. (2021). Verkrachting. <https://centrumseksueelgeweld.nl/verkrachting/>
- Christie, N. (1986). The ideal victim. *From crime policy to victim policy*, 17-30.
https://doi.org/10.1007/978-1-349-08305-3_2
- Cross, C. (2018). Denying victim status to online fraud victims: The challenges of being a 'non-ideal victim'. In M. Duggan (Ed.), *Revisiting the 'ideal victim': Developments in critical victimology* (pp. 243-262). Bristol University Press. doi:10.46692/9781447339151.017
- Crowne, D. P., & Marlowe, D. (1960). A new scale of social desirability independent of psychopathology. *Journal of Consulting Psychology*, 24(4), 349-354. <https://doi.org/10.1037/h0047358>
- Depraetere, J., Decrock, C., & Vandeviver, C. (2020). Een factorieel survey experiment naar de aanvaarding van verkrachtingsmythes binnen de politie in België. *Panopticon*, 41(4), 373-391.

- Elbers, N., & Beex, I. (2020). *Secundaire victimisatie als probleem: Herstelrecht als oplossing? Een onderzoek naar de reikwijdte van secundaire victimisatie en herstelrecht in het straf-, civiel-en bestuursrecht in Nederland*.
- Grubb, A., & Harrower, J. (2008). Attribution of blame in cases of rape: An analysis of participant gender, type of rape and perceived similarity to the victim. *Aggress. Violent Behav*, 13, 396–405. doi: 10.1016/j.avb.2008.06.006
- Hammond, E. M., Berry, M. A., & Rodriquez, D. N. (2011). The influence of rape myth acceptance, sexual attitudes, and belief in a just world on attributions of responsibility in a date rape scenario. *Legal Criminol. Psychol*, 16, 242–252. doi: 10.1348/135532510X49987
- Huber, S., & Huber, O.W. (2012). The Centrality of Religiosity Scale (CRS). *Religions*, 3(3), 710-724. <https://doi.org/10.3390/rel3030710>
- Hughes, S., Skoda, K., Parsons, A., Brown, K., & Pedersen, C. (2020). (Dis)abling Blame: The Influence of Disability Status on Attributions of Blame Toward Victims of Sexual Assault. *Sexuality Research and Social Policy*, 17(2), 219-228. <https://doi.org/10.1007/s13178-019-00384-2>
- Joemmanbaks, M., & de Graaf, H. (2022). *Fenomenen van seksueel geweld in Nederland: Secundaire analyses op data van de Prevalentie monitor Huiselijk Geweld en Seksueel Geweld 2020*. Rutgers Expertisecentrum seksualiteit.
- Johnson, D. R., Lubin, H., Rosenheck, R., Fontana, A., Southwick, S., & Charney, D. (1997). The impact of homecoming reception on the development of posttraumatic stress disorder: The West Haven Homecoming Stress Scale (WHHSS). *Journal of Traumatic Stress*, 10(2), 259–277. <https://doi-org.proxyub.rug.nl/10.1023/A:1024830229391>
- Kesteloot, A. (2016). Seksueel geweld. In H. Blow (Ed.), *Handboek familiaal geweld*. Politeia.
- Kotanan, R. & Kronstedt, J. (2019). Attribution of responsibility for sexual crimes beyond individual actors – construction of responsibility of offenders, victims and society in laypersons’ explanations. *International Review of Victimology*, 25(3), 358–374. <https://doi.org/10.1177/0269758018818931>
- Krahé, B., Temkin, J., & Bieneck, S. (2007). Schema-driven information processing in judgements about rape. *Appl. Cogn. Psychol*, 21, 602–619. Doi: 10.1002/acp.1297

- Lerner, M. (1980). *The Belief in a Just World: A Fundamental Delusion*. Springer.
<https://doi.org/10.1007/978-1-4899-0448-5>
- Lipkus, I. (1991). The construction and preliminary validation of a global belief in a just world scale and the exploratory analysis of the multidimensional belief in a just world scale. *Personality and Individual Differences*, *12*(11), 1171–1178. [https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/0191-8869\(91\)90081-L](https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/0191-8869(91)90081-L)
- Lodewijckx, H. F. M., de Kwaadsteniet, E., van Zomeren, M., & Petterson, R. (2005). Zinloos geweld en reacties op onrechtvaardigheid: De bescherming van een rechtvaardige wereld? *Nederlands tijdschrift voor de psychologie en haar grensgebieden*, *60*(4), 80–98. <https://doi.org/10.1007/bf03062346>
- Maercker, A., & Müller, J. (2004). Social acknowledgment as a victim or survivor: A scale to measure a recovery factor of PTSD. *Journal of Traumatic Stress*, *17*(4), 345–351. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1023/B:JOTS.0000038484.15488.3d>
- National Crime Agency (NCA; 2016). Emerging new threat in online dating, initial trends in internet dating-initiated serious sexual assaults. Retrieved from <https://www.west-info.eu/files/file3.pdf>
- Orth, U. (2002). Secondary victimization of crime victims by criminal proceedings. *Social Justice Research*, *15*(4), 313–325. <https://doi.org/10.1023/A:1021210323461>
- Payne, D. L., Lonsway, K. A., & Fitzgerald, L. F. (1999). Rape Myth Acceptance: Exploration of Its Structure and Its Measurement Using the Illinois Rape Myth Acceptance Scale. *Journal of Research in Personality*, *33*(1), 27–68. <https://doi.org/10.1006/jrpe.1998.2238>
- Pemberton, A. (2012). Just-world victimology: Revisiting Lerner in the study of victims of crime. In H. Morosawa, J. J. P. Dussich, & G. F. Kirchhoff (Eds.), *Victimology and human security: New horizons* (pp. 45–69). Wolf Legal Publishers.
- Persson, S., Dhingra, K., & Grogan, S. (2018). Attributions of victim blame in stranger and acquaintance rape: A quantitative study. *J. Clin. Nurs.* *27*, 1–10. doi: 10.1111/jocn.14351
- Qi, S. J., Starfelt, L. C., & White, K. M. (2016). Attributions of responsibility, blame and justifiability to a perpetrator and victim in an acquaintance rape scenario: The influence of Marijuana intoxication. *J. Sex. Aggress*, *22*, 20–35. doi: 10.1080/13552600.2015.1025868
- Quackenbush, R. L. (1989). A comparison of androgynous, masculine sex-typed and undifferentiated males on dimensions of attitudes toward rape. *J. Res. Pers*, *23*, 318–342. doi: 10.1016/0092-6566(89)90005-6

- Rock, P. (2002). On becoming a victim. In C. Hoyle & R. Young (Eds.), *New Visions of Crime Victims* (pp. 1–22). Hart Publishing.
- Strömwall, L. A., Alfredson, H., & Landstrom, S. (2013). Blame attributions and rape: Effects of belief in a just world and relationship level. *Legal Criminol. Psychol*, 18, 254–261. doi: 10.1111/j.2044-8333.2012.02044.x
- Sutton, R. M., Douglas, K. M., Wilkin, K., Elder, T. J., Cole, J. M., & Stathi, S. (2008). Justice for Whom, Exactly? Beliefs in Justice for the Self and Various Others. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(4), 528–541. <https://doi.org/10.1177/0146167207312526>
- Whatley, M. A. (1996). Victim characteristics influencing attributions of responsibility to rape victims: A meta-analysis. *Aggress. Violent Behav.* 1, 81–95. doi: 10.1016/1359-1789(95)00011-9
- Zaykowski, H., Kleinstuber, R., & McDonough, C. (2014). Judicial narratives of ideal and deviant victims in judges' capital sentencing decisions. *American Journal of Criminal Justice*, 39(4), 716–731. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1007/s12103-014-9257-3>

Bijlage A**Het ideale vignet**

Op 17 april 2022 moest verdachte Gerard S. voorkomen voor de rechter. Hij wordt verdacht van de verkrachting van een Arnhemse vrouw (19 jaar).

Op 8 november 2021 was het slachtoffer aan het eind van de middag onderweg van haar vrijwilligerswerk bij de voedselbank in Arnhem naar huis. Het slachtoffer verklaarde dat ze halverwege haar route was, ter hoogte van de Heemskerckerstraat, toen ze plotseling werd aangevallen.

Vervolgens werd ze een steegje in gesleurd door een onbekende man en verkracht onder bedreiging van een mes. Er zijn spullen gevonden in het steegje die overeenkomen met het verhaal van het slachtoffer. Tijdens de hoorzitting gaf het slachtoffer een emotionele verklaring, waarvan hier een samenvatting is weergegeven: “Ik sta hier vandaag met een onwettelijk gevoel, omdat ik nooit had verwacht dat mij zoiets zou overkomen. Daarom vind ik het ook belangrijk om hier te staan, zodat niet alleen u, rechter, maar iedereen in deze zaal hoort wat de gevolgen zijn van wat deze man mij heeft

aangedaan. Dat de verkrachting een grote impact op mij heeft gehad, is nog zacht uitgedrukt. Mijn hele leven staat op zijn kop. Ik durf niet meer alleen over straat, ik slaap slecht en ik kan me niet meer concentreren. Hierdoor heb ik noodgedwongen moeten stoppen met mijn vrijwilligerswerk bij de voedselbank, terwijl ik daar vroeger zoveel plezier uit haalde.” Het slachtoffer wendde zich tot de verdachte met tranen in haar ogen, “Waarom heb je mij dit

1. Kledingstuk van slachtoffer
2. Pakje sigaretten van verdachte
3. Zakmes van verdachte
4. Bril van slachtoffer
5. Sigaret van verdachte
6. Telefoon van slachtoffer

ERKENNING VOOR SLACHTOFFERS VAN SEKSUEEL MISBRUIK

34

aangedaan?”. “Vaak mis ik de oude ik, die een stuk zelfverzekerder, socialer en minder angstig was. Ik zal nooit meer de oude worden, maar ik hoop dat ik het in de toekomst een plekje kan geven. Ik hoop dat u, de rechter, de juiste uitspraak zal doen.”

Bijlage B**Het date rape vignet**

Op 17 april 2022 moest verdachte Gerard S. voorkomen voor de rechter. Hij wordt verdacht van de verkrachting van een Arnhemse vrouw (19 jaar).

Op 8 november 2021 werd het slachtoffer aan het eind van de middag opgehaald van haar vrijwilligerswerk bij de voedselbank in Arnhem door de verdachte, waarmee ze eerder had gedatet. Het slachtoffer verklaarde dat ze halverwege hun route waren, ter hoogte van de Heemskerckerstraat, toen verdachte haar plotseling aanviel. Ze werd een steegje in gesleurd en verkracht onder bedreiging van een mes. Er zijn spullen gevonden in het steegje die overeenkomen met het verhaal van het slachtoffer.

Tijdens de hoorzitting gaf het slachtoffer een emotionele verklaring, waarvan hier een samenvatting is weergegeven:

“Ik sta hier vandaag met een onwerkelijk gevoel, omdat ik nooit had verwacht dat mij zoiets zou overkomen. Daarom vind ik het ook belangrijk om hier te staan, zodat niet alleen u,

rechter, maar iedereen in deze zaal hoort wat de gevolgen zijn van wat deze man mij heeft aangedaan. Dat de verkrachting een grote impact op mij heeft gehad, is nog zacht uitgedrukt. Mijn hele leven staat op zijn kop. Ik durf niet meer alleen over straat, ik slaap slecht en ik kan me niet meer concentreren. Hierdoor heb ik noodgedwongen moeten stoppen met mijn vrijwilligerswerk bij de voedselbank, terwijl ik daar vroeger zoveel plezier uit haalde.” Het slachtoffer wendde zich tot de verdachte met tranen in haar ogen, “Waarom heb je mij dit

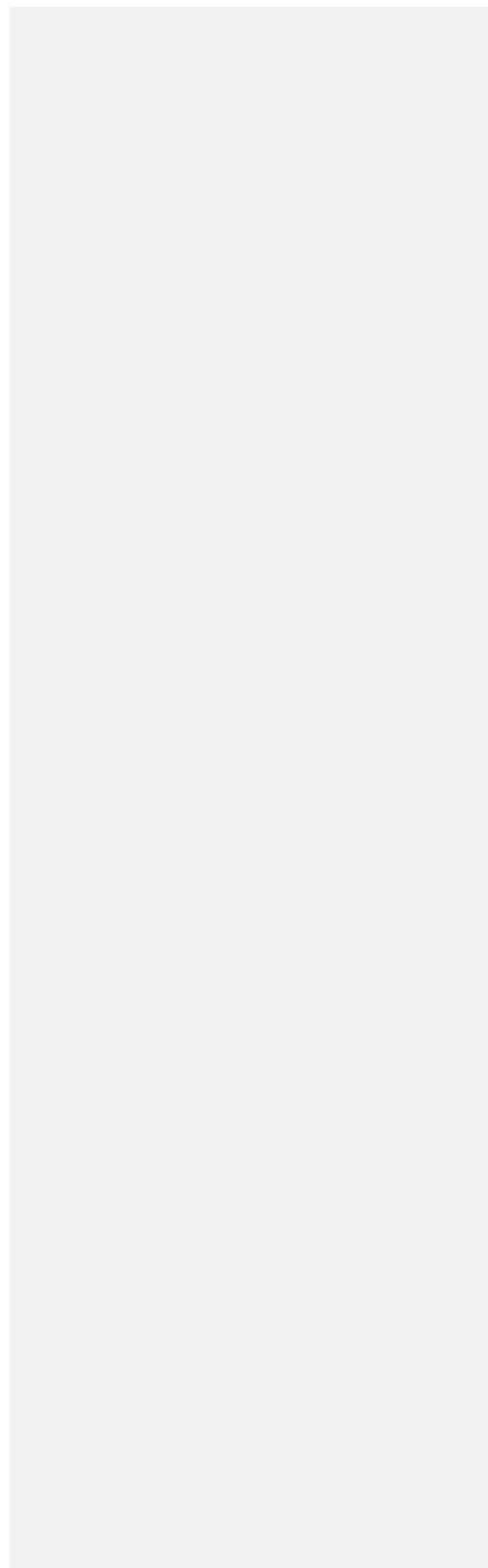

1. Kledingstuk van slachtoffer
2. Pakje sigaretten van verdachte
3. Zakmes van verdachte
4. Bril van slachtoffer
5. Sigaret van verdachte
6. Telefoon van slachtoffer

ERKENNING VOOR SLACHTOFFERS VAN SEKSUEEL MISBRUIK

36

aangedaan?”. “Vaak mis ik de oude ik, die een stuk zelfverzekerder, socialer en minder angstig was. Ik zal nooit meer de oude worden, maar ik hoop dat ik het in de toekomst een plekje kan geven. Ik hoop dat u, de rechter, de juiste uitspraak zal doen.”

Bijlage C**Het online dating vignet**

Op 17 april 2022 moest verdachte Gerard S. voorkomen voor de rechter. Hij wordt verdacht van de verkrachting van een Arnhemse vrouw (19 jaar).

Op 8 november 2021 werd het slachtoffer aan het eind van de middag opgehaald van haar vrijwilligerswerk bij de voedselbank in Arnhem door de verdachte, waarmee ze via een online datingsite in contact is gekomen. Het slachtoffer verklaarde dat ze halverwege hun route waren, ter hoogte van de Heemskerkerstraat, toen de verdachte haar plotseling aanviel. Ze werd een steegje in gesleurd en verkracht onder

bedreiging van een mes. Er zijn spullen gevonden in het steegje die overeenkomen met het verhaal van het slachtoffer. Tijdens de hoorzitting gaf het slachtoffer een emotionele verklaring, waarvan hier een samenvatting is weergegeven: “ Ik sta hier vandaag met een onwerkelijk gevoel, omdat ik nooit had verwacht dat mij zo iets zou overkomen. Daarom vind ik het ook belangrijk om hier te staan, zodat niet alleen u, rechter, maar iedereen in deze zaal hoort wat de gevolgen zijn van wat deze man mij heeft aangedaan. Dat de verkrachting een grote impact op mij heeft gehad, is nog zacht uitgedrukt. Mijn hele leven staat op zijn kop. Ik durf niet meer alleen over straat, ik slaap slecht en ik kan me niet meer concentreren. Hierdoor heb ik noodgedwongen moeten stoppen met mijn vrijwilligerswerk bij de voedselbank, terwijl ik daar vroeger zoveel plezier uit haalde. Het slachtoffer wendde zich tot de verdachte met tranen in haar ogen, “Waarom heb je mij dit

1. Kledingstuk van slachtoffer
2. Pakje sigaretten van verdachte
3. Zakmes van verdachte
4. Bril van slachtoffer
5. Sigaret van verdachte
6. Telefoon van slachtoffer

ERKENNING VOOR SLACHTOFFERS VAN SEKSUEEL MISBRUIK

38

aangedaan?”. “Vaak mis ik de oude ik, die een stuk zelfverzekerder, socialer en minder angstig was. Ik zal nooit meer de oude worden, maar ik hoop dat ik het in de toekomst een plekje kan geven. Ik hoop dat u, de rechter, de juiste uitspraak zal doen.”